

SAMOBORSKI LIST

Glasilo za promicanje lokalnih interesa.

God. V.

Broj 27.

„Samoborski list“ izlazi svake nedjelje u 8 sati ujutro.
PRETPLATA na četvrt godine iznosi za domaće preplatnike K 170, za vanjske s poštarnicom K 2, za inozemstvo K 225. Na pô i na cijelu godinu razmjerno više.

Pojedini broj stoji 16 fillira

Uprava i uredništvo nalazi se na trgu Leop. Salv. br. 20.

U Samoboru
3. srpnja 1910.

OGLASE prima uprava, a pišta se za petiti redak u redakcijom dijelu 30 fill. u oglašnom 10 fill. Za oglasc, koji se više puta uvršćuju, daje se znatan popust.

Novci se šalju upravi, a rukopisi uredništvu „Samob. lista“. Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

Današnji naš list (Vrazov broj) donosi posebni književni prilog i obaveže osam stranica. Sadržaj mu je ovaj: Josip Milaković — Sarajevo: „Na grobu Vrazove Ljubice“. Fran Hrčić — Samobor: „O Stanku Vrazu“. Bogumil Toni — Samobor: „Na Ljubičinom grobu“. Dr. Ljudevit Šołc — Samobor: „Ljubici“. Mate Malinar — Samobor: „Nacionalni i ljubavni idealizam Stanka Vraza“. Bogumil Toni — Samobor: „Iz života Vrazove Ljubice“. Fran Hrčić — Samobor: „Vrazov portret i njegov slikar“.

Vrazova proslava.

30. lipnja o. g. navršilo se ravno stotinu godina, što se u Cerovcu u općini Žerovići rodio bogodani pjesnik Stanko Vraz. Stotu godišnjicu rođenja Vrazova proslavit će hrvatski i slovenski narod na osobito svečan način, dajući time doliku poštu jednomu od prvih i najumnijih ilirskih pobornika i najidealnijih radenika.

Tko zna, što je donio ilirski preporod našemu narodu u kulturnom, socijalnom i političkom pogledu, tko umije pravo ocjeniti one velike, znamenite i neprolazne tekovine, što su ih narodni preporoditelji namirli budućim pokolenjima, koja na tim temeljima nastavljaju i dogradjuju veliko djelo napretka i narodne kulture, taj će i znati shvatiti zamašaj i značenje slave, što je naš narod posvećuje jednomu od svojih ponajboljih sinova, komu puno i pono duguje za njegov golemi trud i žarko otadžbeništvo.

U tom slavlju nije mogao, a nije smio ni Samobor zaostati.

BOGUMIL TONI — SAMOBOR: IZ ŽIVOTA VRAZOVE LJUBICE.

Na Trgu Leopolda Salvatora, u kući gdje, Drčak, u koju se nedavno preselila jedna naša kulturna institucija časne prošlosti — „Hrvatska čitaonica“, rodila se Julijana Cantilly. Bilo je to 26. prosinca 1812. Njezin otac, Antun Cantilly bijaše uvaženi samoborski trgovac, a poslije i podnačelnik. Dicano je imao u vlastitoj gore spomenutoj kući. Majka Julijana bila je sestra oca hrvatskoga preporoda, Dra. Ljudevita Gaja. Julijana bijaše jedinica i njezini su je roditelji i Jubilli kô zjenici oka. Od milog živahnog djeteta, čijim je srebrnim smiješkom odzvanjala sva kuća, razvilo se krasno djevojče. Crnka vanredne krasote i rijetkih dražesti očaravala je svojom lijepotom, svojim veselim temperamentom i svojim duševnim osobinama. U svakom kućnom poslu pokazivala je osobit mar, a svomu ocu znala je često pomagati u dučanu i dvoriti mušterije. Seljakinja iz okoline, koje su dolazile kupovati rupce i vrpce, nijesu se mogle dosta da nahvale ljubaznosti domaće gospodične. Da je na mlađoj krasnoj djevojci mnogo oko zapelo, to je ponjatno. I sam Ljudevit Gaj bijaše

Njemu je pače sveta dužnost, da se natječe i izdigne u priredjenju Vrazove proslave i da svoju pletetu poštu prema Stanku Vrazu manifestira na poseban i osobit način. Ta ne smijemo da zaboravimo, da je naš liječi Samobor bio gnijezdo ilirizma, i da su se baš kod nas sastajali prvaci ilirskoga pokreta, koji su ovde dali impuls mnogom narodnom uspjehu, upaljivali sjajne plamenove na oltaru narodnoga preporodjenja koji nikada ne utrujuju.

To je naš ponos, a ova uspomena mora za nas biti svetinja, pohranjena duboko u srcima našim.

Samobor već je podignuo u svojoj sredini jednom velikom iliru spomen-ploču. To je Livadić, prijatelj Vrazov, skladatelj hrvatske himne „Još Hrvatska“ koja će živjeti dok bude Hrvatske i Hrvata. Trg. zastupstvo nazvalo je jedan put u kićenom Anin-perivoju Vrazovim, onaj što vodi do crkvice sv. Ane, otkuda je Vraz ispod slavenskih lipa pozirao na bijeli Samobor, u kome je živjela njegova Ljubica, pjesnički njegov ideal. A njezin grob još uvijek stoji zapušten, gotovo zaboravljen. — — Može li to tako dulje biti, smijemo li dopustiti, da na Ljubičinom grobu raste korov i da se prepusti zaboravi grob jedne žene, koja je podala nadahnuta Vrazu da spjeva svoje njezne Djulabije?! Mi smo već višeput nglasili potrebu da se ovaj samotni grob dočično i označi, apelovali smo na naše građanstvo, na našu općinu i novčane zavode. Mi smo znali, da naš glas ne će ostati glas

zatravljeno njenim čarima. Pok. dvorski savjetnik pi. Sulyok za svoje mladosti strasno se zaljubio u Julijanu i imao najozbiljnije namjere, da je oženi. On joj u Samobor kroz više godina marljivo piše pisma puna ljubavnih izjeva. I Julijana bit će da je bila sklona ovoj ljubavi; ali neki obziri Sulyokovi prema vlastitoj rodbini odlučiše da nije doslo do ženidbe. Sulyok osta do smrti neženja, (kažu, upravo radi Julijane), a majka Julijana pominjući se ove ljubavi često je znala uzdahnuti: „Moja siromašna — siromašna Julika!“ Služavka u kući zdrava slovenska deklica, što je umjela zaviriti u tajne srca, reče jednom staroj gospodji (nišaneći na Julijine osjećaje): „Ja, veju, gospa, tist mi se nič ne dopada. Duga lubezen, teška bolezen“.

A materinje njenog srca osjećalo je i bez toga, da je blizu smrt te ljubavi i da ne će njezino dijete nikada dovesti k žudjenoj sreći.

Poslije se zbude te je osvanuo u kući Cantillyjevoj, kao prosac trgovac Edvard Engler. Bio je pristač čovjek i imučan. Brojio je 6000 for. u gotovome, a taj je novac za tadanje vrijeme puno značio. Julijani bijaše blizu 25 godina i čini se, da se roditelji

vapijućega. I nijesmo se prevarili. Došla je i lijepa zgora: stogodišnjica Vrazova rođenja. Osnovao se odbor za podigneće spomenika, što je ustrajno i živo pregnuo oko svoje zadaće i kuća na vrata naših sugradjana preko požrtvovnih gospojica, koje su u prvom redu i zvane, da učestvuju u nastojanju, koje ide zatim, da se digne spomenik ženi. Danas je proslava Stanka Vraza u Samoboru. Čist prihod namijenjen je Ljubičinom spomeniku. Može li se lijepša i dostojnija svrha zamisliti nego Vrazovu slavu spojiti s njenjem, da se uredi grob njegove Laure?

Na Samoboru je, na njegovom građanstvu je, da si danas osvijetla lice i počaže smisla, volje i ljubavi za ovu kulturnu slavu, za plemenitu namjeru, s kojom se veže ova proslava. To će nas prodičiti pred svijetom, pružiti novi dokaz naše svijesti, naše požrtvovnosti i našeg domovinskog i lokalnog patriotizma. Nitko se danas ne smije da ogluši apelu odborovu, svak treba da pruži makar sitan obol za podigneće spomenika. Samo tako može se u dogledno vrijeme ostvariti ova zamisao, a Samobor pokazati, da je izvršio jednu svoju patriotsku dužnost.

Mi i ne sumjamo da će tako biti, jer nam je poznato, da je svaka rodoljubiva akcija naša u Samoboru odziva i shvaćanja, pa će morati i današnja. No mi se ovom zgodom ne možemo zaustaviti u samom mjestu, nego stavljamo živo na srce i svim našim Samoborcima, koji živu izvan svoga

ubrzo sprijateljiše s idejom, da im kćerka podje za Englera. I Julijana nije se protivila, najzad tu bila je posrijedi i želja roditeljska, a nju bi ona svagda znala da uvažava. 19. oktobra 1837. stupila je Julijana pred oltar i postala ženom Edvarda Englera.

A dvije godine dana prije toga mlađi ilirski poeta — Stanko Vraz pohodivši Samobor planje žarkom, beskrajnom ljubavlju prema Juliji. On čazne za njom ko za svojom najvećom srećom i započinje pjevati svoje ljupke „Djulabije“ u kojima je nazivljive „Ljubicom“. Pjeva joj jednako i kao djevojci i kao ženi drugoga; idealna njegova ljubav ne jenjava ni časka, pa ni onda, kad joj polaze posljednje stihove na prerani grob.

Nije li i Ljubica štograd cutjela za Vrazu, ne zna se. No da je ona znala za njegovu ljubav, ljubav bijednoga pjesnika, koji je već naginjao na sušicu i nije ništa imao svoga do svoga srca, to se znaće.

Ljubica čim se uđala, ostavlja Samobor i polazi s mužem u Ljubljani, gdje je on imao svoju trgovinu. Tu je vjerna žena svoga muža, dobra kućanica. Polazi mnogo k misi, pa je Ljubljanci nazivali: „počušnom Hrvaticom“. Ali njen se crno sjajno oko neslo samutilo, a preko lica sjela tina

zavičaja, u domovini ili daleko izvan njenih medja (pa i našim Američanima) neka se sjete makar i najmanjim prinosom zaštena groba Vrazove Ljubice. Tim načinom bit će misao doskora pretvorena u djelo, a rodoljubivo ovo nastojanje okrunjeno kočnim uspjehom.

Na djelo Samoborci! Slava Stanku Vrazu!

† IVAN vitez TRNSKI

Juđer u 5 sati poslijepodne predani su materi zemlji smrtni ostaci Nestora hrv. književnika Ivana viteza Trnskoga i položeni medju njegove drugove iz lirskog doba. Nad njegovom rakom proplakao je hrvatski narod duboko žaleći smrt svog posljednjeg lira, neumornoga trudbenika, žarkoga rodoljuba, požrtvovnog pregaoca na njivi prosvjete, vele zaslužnoga književnika, svoga pjesnika — patriarku, začetnika i pobornika mnogih zaslužnih institucija prveg predsjednika društva hrv. književnika. Njegova bezbrojna djela digla su velikom pokojniku spomenik, kojemu neće ni vrijeme ni oluje nauđiti. Oi će živjeti u naroju, njegovoj će se sjeni klanjati i buduća pokoljenja, kojima će još uvijek sjati njegova djela kao sjajni plamenovi, kô dragi svjetionici iz prošlosti.

Naš Samobor kô stječište Iliraca, kao omiljelo zaklonište plemenitog starca — pjesnika, gdje je on tako rado boravio i kojeg je toliko ljubio i cijenio, sudjeluje još i napose kao takav u golemoj tuzi, što je snašla hrv. narod. Za koji dan i dični bi starac opet bio pohodio svoj Samobor, da ovdje odmara duh i traži okrepe svojim tjelesnim silama. Ali sudbina je drugojači odredila i nama se valja izmiriti s odredbom Provvidnosti.

Naš list gubi u Ivanu Trnskomu svog osobitog prijatelja. Kô naš stalni preplatnik pratio je plemeniti pokojnik naš rad i djelovanje i s priznanjem se izražavao o njemu. To je za nas bilo osobito odlikovanje kao i njegove brojne pjesme, koje je on namijenio za „Samoborski List“ kiceći njegove stupce svojim zlatnim perom i toplinom svojih osjećaja. I za današnji broj htio je vrli pokojnik da nam napiše nešto u počast svoga druga i pobratima Stanka Vraza, ali ga je bolest sprečila u nakani. Ispričao nam se radi toga i ispočuo nam svoj pozdrav. Bio je to posljednji pozdrav, posljednji glas, što smo ga primili od Ivana Trnskoga, a prvi glas iza toga bio nam je da je neumrli starac zaklopio utrudjene vjeđe i to baš na dan, kad je prije stotinu godinu prvi put zagledao svjetlo božje njegov pobratim Vraz. Polažući na grob velikoga pjesnika vijenac pietetnog poštovanja i duboke harnosti kličemo iz dna duše:

Slava Ivanu Trnskomu!

daleka melantholija. Dolazi na mahove u Samobor, u pohode svojim roditeljima, koji je željno isčekuju, ali i s bolom u srcu poziru, kako ju je staro veselje odbjeglo, kako joj isčevara rumenilo sa lica. Jednoga dana osta u kući i ne povrati se više mužu. Oboljela je najednom od raka na grudima. Morala se podvrići operaciju. Na dan, kad su liječnici svoj posao vršili, dali su Ljubičini roditelji služiti mise u Samoboru, kod kojih je bilo i mnogo seoskog svijeta, ponajpache žena. Liječnici ne moguće čuda stvoriti. U času, kad su se najbolje osuli naši bregovi prvim zelenilom i zamirilo cvijeće našim lugovima i poljima, onda je podlegla Ljubica svojim bolovima. Izdahnu 22. svibnja 1842. navršivši jedva 29. godinu života ostavivši, fra sebe kćerku Helenu i sina Slavoljuba. Prva je majku slijedita šest godina kasnije, a Slavoljub završi kao odrastao čovjek tražišno svoj život u Maksimiru. — U kući Cantilyjevoj zavlada tuga, koja se nije više mogla da stisna. Roditelji izgubivši svoju jedinicu nisu se mogli da smire sa sudbinom. Sve ih je u kući samo nje sjedalo svaki kutić progovarao je uspomenama na njihovu dobru dragu Juliku. Njenu sliku i

Domaće vijesti.

Vrazova proslava u Samoboru.

Za današnju proslavu stogodišnjice Vrazova rođenja učinjene su velike pripreme, pa ako svi znaci ne varaju, današnji će koncert i svojim biranim programom i plemenitom namjenom privući mnogobrojno općinstvo nesamo iz Samobora, nego i susjednoga Štam Zagreba na ovu proslavu. Program proslave je ovaj:

1. Ivan pl. Zajc: Finale iz opere „Zrinjski“, svira glazba.
2. Prigodna riječ o Stanku Vrazu. Govori veliki meštar družbe „Braća hrvatskog Zmaja“, g. Emilij Laszowski.
3. a) Haidrich: „Prva ljubezen“
b) Ipavec: „Mraku“, pjeva „Jeka“. Bariton solo g. Jakov Komočar.
4. Ljudevit Erbežnik: „Na Gorenjsko“ karišik slovenačkih narodnih pjesama. Udara tamburaški zbor pučke čitaonice i knjižnice.
5. a) Stanko Vraz: „Djulabije“ (iz IV-dijela)
b) Stanko Vraz: „Konac“ (sonet,) krasnoslovni gdjica Berta Erbežnik.
6. Vatroslav Lisinski: „Bjelana“ balada s tekstom Stanka Vraza. Pjeva g. Miloš Zec, na klaviru prati g. Milan Ključec.
7. Ivan pl. Zajc: „Večer na Savi“ svira glazba.
8. V. Novak: „Bi mirna noć“. Pjeva „Jeka“, bariton solo g. Jakov Komočar.
9. David: „Hrvatski dom“ karišik hrv. pjesma. Izvodi glazba. — Ples.

Utažnica je po osobi 1 K, od obitelji 2 K. Preplate se primaju sa zahvalnošću, a cistu je prihod namijenjen podignuću spomenika Vrazove Ljubice. Koncert se održaje u hotelu Pensiona početak je u 8 sati uveče.

Osobne vijesti. Na odulje ljetovanje u Samobor prispjeli su: Porodica ravnatelja prve hrv. štedionice u Zagrebu g. Roberta Leibenfrosta i porodica gosp. Julije Maty-a inžinira iz Staj. Graca.

Vijenac na grob Vrazove Ljubice položit će danas u 12 sati o podne odbor za podignuće spomenika. K ovom činu pozvani su zastupnici svih ovašnjih društava a prisustvovati će i gospodinski odbor.

Zaključak školske godine bio je 30. lipnja. Poslije sv. mise zahvalnice skupila se mladež u školi, gdje je otpjevala Kraljevku, a mjesni je školski nadzornik g. Reizer mi. upravio na djecu više toplih riječi po čem su odlikaši nagradjeni knjigama. Iz pomno i iscrpivo sastavljenog izvještaja vadimo ove podatke: U pučkoj školi i opetovnici bilo je koncem godine 324 učenika i učenica. Od ovih je dobio I. red s odlikom 53, I. red 198, II. red 39 a III. red 10, a neispitanu ostalo 24. Ženska stručna škola brojila je 31 učenica od kojih je 13 njih dobio I. red s odlikom,

muža joj ovješiše na najuglednijem mjestu svoje sobe. A o Julici rijetko rijetko bi htjeli da govore. No kad su ipak u priliku došli i kad je već tko drugi zapodjeo razgovor, vidjelo se očito, kako se obojica jedva bore suzama . . .

— Ah naša Julika — govorila bi tada pokojna Cantilyjevka — dok je bila malena, bijaše živahna, svu je kuću ispunjala njena mladost i veselost. A otkad se udala, uvijek se nalazi u nekoj tuzi, koju mi ne možemo razumjeti. I nikad — nikad nam nije htjela reći, otkuda ta nagla promjena kod nje.

A kad su joj znali prijavljediti za čiju ženidbu, običajno je skrbitno bilo pitanje stare Cantilyjevke: „A Bog zna, da li se mlađići iskreno i od srca vože“. Pa je onda dodala:

Olavno je, da roditelji nikada ne sile svoju djecu u brak, ako sami nemaju volje jedan do drugoga.

I tada bi tiho i duboko znala da uzdahne . . .

Odbor gospojica za podignuće Ljubičina spomenika. Da se namakne što veći prihod od današnje zabave, hvale vrijedno su se odazvale gdjice Fanika Budi, Marica Budi, Berta Erbežnik, Nadica Kleščić, Olga Ključec, Fanika Pauš, Dragica Rozman, Rezika Širovica, Ivka Šetin i Vjera Zec, te se požrtvovno dale na prodaju ulaznina, sakupljanja preplata i prodaju fotografija Ljubica. Na čelu ovog odbora gospodjica jest gdjica Malvina Kleščić, koja je već dosad učinila trudu, da akcija što bolje uspije.

Srebrni pir. Naš sugradjanin, gosp Ivan Brdar, posjednik i knjigovodja L. hrv tvornice palica i njegova gospodica supruga Terezija proslavili su prošavše nedjelje u užem obiteljskom krugu dvadesetpetogodišnjicu svoga vjenčanja. — Cestitamo im od srca i sa željom, da dočekaju i zlatni pir.

Za spomenik Vrazovoj Ljubici darovao je gosp. Antun Filipčić 5 K, g. Dragutin Urli 5 K, i g. A. Rumenić mi. 5 K. — sva trojica umjesto vjenca na odar prerano preminule rodiake Nade Obad. — Gdje. Berta Sprat, posjednica u Sv. Nedjelji poslala je za spomenik Ljubici 5 kruna.

Za siročad pok. Božića darovala je gdjica Berta Sprat u Sv. Nedjelji 5 K.

Darovi školskoj mladeži. Naš vrijeđni sugradjanin um. župnik gosp. Fridrik Crkvenec, koji je sedamdesetih godina kapelanovao u Samoboru, podao je injeprimjer ljubavi prema školskoj mladeži. Pribivajući 25. i 26. pr. mj. na ispitima nigradio je veoma valjanu i mariju učenicu IV. godišta Tereziju Hodnik time, da ju je upisao kao doživotnog člana Društva sv. Jeronimskoga. Isto je tako nigradio i tri šegrta: Franju Tonsetića, Božidar Knafela i Valenta Zagodu za osobit mar i napredak. — U školi opć. Podvrh u Samoboru upisao je za doživotnog člana marnog učenika V. god. Tomu Škiljanu. 28. pr. mj. bio je ispis u Farkaševcu pa je tom zgodom župnik i dekan gosp. Forko upisao za dož. članove društva sv. Jeronimskog dva valjana učenika, čija nam imena nijesu priopćena.

Ispit u šegrtskoj školi. Prošavše nedjelje održan je ispit u ovdašnjoj šegrtskoj školi. Povjerenstvo bilo je isto kao i kod ispita pučke škole. Šegrta su lijepo odgovarali iz svih predmeta, a krasne risarje, koje su izradili, pobudile su velik interes kod svih nazračnih. Ovom zgodom imamo ubilježiti jednu utješnu pojavu. Dok se ptičjašnjih godina rijetko našao koji obrtnik na ovom ispitu, ove godine bilo je zastupano na njemu toliko obrtnika kao još nijedne godine, otkada postoji šegrtska škola u Samoboru. Ovo je hvala vrijedno, a mi se veselimo, da naš apel nije ostao bez odaziva. Budu li naši obrtnici u što većem i užem dodiru sa školom pa se interesovali za napredak svojih naučnika, bit će to samo od povoljna utjecaja na općeni napredak obrtničkog podmlatka. Ispitu su prisustvovala ova gg. obrtnici: Janko Bišćan, Josip Bračun, Ante Filipčić, Mato Hodnik, Stjepan Lacko, Marko Mučnjak, Vjekoslav Širovica i Antun Snidarić.

Vrazov broj „Samoborskog lista“ prodaje se po 20 f. te je čist prihod od ovog broja namijenjen za podignuće Ljubičina spomenika. List će se moći nabavljati i u zagrebačkim knjižarama, a kolportirat će ulicama glavnoga grada.

Literarni članci potječu od hrvatskih književnika i to gotovo od samih domaćih sinova i onih što nastavaju u Samoboru. Ovo je svakako spomena vrijedna kulturna pojava, gdje se u jednom malenom gradču kao što je Samobor, može naći na okupu ovotlik broj hrv. književnika i domaćih sinova. Od Samoboraca književnika manjka jedino Dr. Branimir Livadić, koji uz najbolju volju nije došao da za ovaj broj doprinese svoj članak i to poradi zvaničnih svojih posala. No on će se odužiti svojim literarnim prinosom u jednom od idućih brojeva.

Naš vrijedni pjesnik Josip Milaković koji se u književnom prilogu javlja krasnim sonetom, poslao nam je još jednu odulju

i zanimljivu radnju, koju žalibice radi nedostatka prostora ne mogušmo u ovome broju donijeti. Njegov članak počet ćemo donositi odmah u idućem broju.

Za istarsku družbu sv. braće Cirila i Metoda. Domaća učiteljica, gdjica, Julka Levak požrtvovno se dala uoči Narodnog blagdana na sabiranje prinosa za Družbu Sv. Cirila i Metoda, te je sabrala lijepu svetu od 62 K 70 fil. Darovači slijedeće gospodje i gospoda: 10 K Samoborska Štedionica, 5 K N. N. Po 2 K: bar. Allnoch Alex, Bahovec Ana, Cesar Petr., Filipic Fr., Francenković Ter., pj. društvo Jeka, Kovačević Marta, Lang Katarina, Dr. Marković, N. N. Reizer Fr. ml., pl. Sulyok Hermina, Sauer Vjera. Po 1 K: Budi Juika, Budi Janko, Brdar, Cvijanović, Cizi Jul., Filipic Mijo, Geček Ivan, Hodnik Mato, Hrčić Fran, Kleščić Mirko, dr. Krnic, Mataušić Fanika, Presečki Dušan, Rosenberger, Šek Slavko, Škarek Maxo, Till Laura, Tonetić, Urli Dragutin, Dr. Vučković. Po 50 fil: Edo pl. Sulyok. Po 40 fil: Mihelić Stj., Rumenič Ante st., Oslaković Ivan.

Slovenski djaci u Samoboru. Djaci c. kr. kmetijske škole na Grmu kraj Novoga mjeseta pohodili su u četvrtak pod vodstvom direktora Clementa i prof. Zdolšeka Samobor, te razgledali ovdje sve, što je spomena vrijedno. Prije toga bili su na Rajcu i razgledali si ovo uzorno vinogradje našeg sugrađanina gosp. Presečkija. — G. Presečki koji je dočekao mlade izletnike na Rajcu bio im je vodičem i po Samoboru, te im je u svakom pogledu išao na ruku, kako bi im boravljenje u nas bilo što ugodnije. Kmetijska škola nastavila je iz Samobora put u Križevce.

Izložba ženske stručne škole. U nedjelju je proglašio otvorenom izložbu stručne škole kot. predstojnika pogl. gosp. Milan Ključec. Naglasio je da je napredak ovog mladog zavoda, koji zaslužuje u punoj mjeri povjerenje našeg gradjanstva, te čestitao učiteljici gdjici, Lauri Till kao i učenicama na uspjehu. Kod otvorenja bio je naznačan ravnatelj zavoda g. Lang, te više činovništva. Učenice bile su sve na okupu. Predjino sad na samu izložbu.

Tu su tri sobe krate prekrasnim radnjama. Preteže dašto rubenina, što i jest glavna zadaća škole. U sobi I. izloženi su počeci šivanja, uzornici za ukrapavanje i vrpanje, pregače, na kojima se učili razni šavovi i rasplet, košulje s rasprom, ukrasene obamitanim zubićima i dr. Stijene su dekorirane svrlo uspješnim risarijama. U sobi II. nastavljaju se radnje prema naučnoj osnovi. Imade mnogo donjica, košulja, hlačica, urešenih rubičima, obamitanjem, vezenjem, te raspletima, kao i košulja s vezenim nadražencima. Izradjeno je više jastuka, a osobito se ističu oni u narodnom stilu od Šimčeve i Keršakove, aplikacijom izvedeni od Obade i Kufrinove i vrpca vezen od Vukovićeve. Veliku su dopadnost stekli predmeti radjeni grbežom i aplikacijom. Ističemo osobito stolnjak Sokačeve urešen leptirima, postolnjak Horvatove i Falzarieve. Šušnjičkim vezom ukrašeno je 12 rubaca Milakovićeve.

Po zidovima su rasprostrti ukusni stolnjaci i pokrivači od Nagode, Planinčićeve, Vukovićeve i Regovićeve svi u istom stilu. Osim toga imade mnogo ručnika u prekrasnim narodnim vezu. U sobi III. smještena je rubenina od veće časti švana strojem, te ona rukom, koja nije mogla stati u prve 2 sobe. Imade krasnih noćnih haljetaka, košulja, donjica i gaćica urešenih vezenjem i obamitanjem. Na stroju su vrlo lijep uspješno pokazale učenice Ključec i Bastjančić. Od ručnih se radnja ovdje osodito ističe jastuk, postolnjak i milieu Ključecove, izradjen raspletom i grbežom, te milieu izveden pointace i flet radnjom, zatim šal od Milakovićeve (venecijanska radnja); zaslon za peć (paravent), te bijelo vezeni jastuci.

Osobito je lijepo izradjen postolnjak Medvedove s leptirima, te pokrivač Regovićeve grbežom, vezenjem i obamitanjem. U gabinetu radnji ukusno je izradjen pokrivač od Vukovićeve, te krasan stolnjak i

postolnjak od Hodnikove. Horvatova izradila je pokrivač vrpca (Bändchenarbeit). Lijepi su postolnjaci od Mrsićeve i Rozmanove, zidni zagoni od Regovićeve, Rozmanove i Sokačeve. Vrbinščakova je izradila pokrivač za ormar a Tkalčićeva za noćne ormariće, Grgasova i M. Tkalčić postolnjake. Keršek ures za ormar (filet) i t. d. U narodnom je stilu izveden pokrivač za ormar od Tonetićeve i postolnjak od Bedenkove. Osim toga imade sile manjih radnja, koje ovdje uz najbolju volju ne možemo posebice nabrajati, no koje su sve vrlo lijepo i precizno izradjene.

Čestitamo i mi na uspjehu i veselimo se ovom napretku, što su ga pokazale učenice ovog mladog i korisnog zavoda.

Dar vatrogasnog društva. Gosp. Ivan Bračar prigodom svog srebrnog pira sjetio se ovdašnjeg vatrogasnog društva davaši 25 K za nabavu druž. barjaka. Zapovjedništvo društva izrazuje g. darovatelju svoju usrdnu zahvalu.

Dokinuće škole u Kotarima. U predmetu dokinuća škole u Kotarima, odnosno proširenja one u Rudama bilo je 30. o. mj. na licu mjesata oblasno povjerenstvo, koje je sastojalo od gg. kot. predstojnika Ključeca Dr. Krnica, inž. Baldausa i načelnika Šimunčića. Nazočan je bio župnik g. Selak i više opć. i škol. odbornika. Odlučeno je, da se škola u Kotarima imade nova graditi a da se ne može usvojiti prijedlog opć. zastupstva o dokinuću te škole. Stari u svezi otpada zasada i proširenje škole u Rudama. Potanje ćemo donijeti u idućem broju.

Izlet vatrogasnog društva u Breštanu, na Petrovo i Pavlovo uspio je najljepše. Pred društvo izašla je do Bistraca vatrogasna četa breganska. U gostionici Kalinovoj razvila se vrlo animirana zabava, koju je provejavao duh bratstva i solidarnosti. U pol 11 sati vratilo se društvo u Samobor.

Čišćenje potočnoga korita. Zem. vlasta odredila je, da se pročisti korito potoka Gradne (kod Samobor-Rude Braslovje), koje je zamuljeno prigodom posljednjeg proloma oblaka.

Teška ozljeda. U nedjelju dne 26. o. mj. u 10 s. ujutro čuli su mnogi ukučani Vlahovići u selu Farkaševcu negdje u blizini kuće prasak. Izletješe napolje, i nadjoše u voćnjaku 12 godišnjeg Josu Vlahovića ogreza u krvi, a 14 godišnjeg V. d. Vlahović pobegao u polje. Prizvani liječnik dr. Juratović konstatirao je ozljedu projektilem iz revolvera. Tane prodrlo je na lijevoj slijepoći u mozgovnu šupljinu, a krv poletjela na usta, nos i očnu šupljinu. Ozlijedjeni je prenesen u bolnicu, ne bi ga reškom operacijom oteli smrti.

Tužbe seljaka. Tužbe nam se mnogi seljaci iz okolice Samobora, da se konji puštaju na pašu sasme slobodni i bez nadzora. Radi toga dogodilo se u posljednje vrijeme više ozljeda udarcima kopita. Ako se već pasu konji bez ulara: bez nadzora morale bi im se barem svezati noge. Otome jamačno i postoje propisi, pak bi se imalo sa strane općinskih organa malo bolje pričaziti na ove propise.

Nesreća. 12 godišnja Tažica Oorišek u selu Otoku popela se na dan sv. Petra i Pavla na vrh jablana, za koji seljaci tvrde da je visok 30 m. Na vrhu prelomila se ispod nje grana i ona opala na zemlju. Na sreću bio pod jablom visoki mulj, a tijelo se padajući zaustavljalo na omekim granama jablana. Bez svijesti odnesena je u kuću, nije joj zlo, samo joj je za sada oduzet sluh i dar govora, koji bi se lahko mogao i povratiti.

Kradje. Pandur Plevko iz Ruda i seljak Josip Freš dopratili su u Samobor Vida Stiglinu rodom iz Brinja, kojeg je potonji zatekao oko ponoći u svojoj kući na kradji. Stiglin je ukrao 5 željeznih lanaca sa kola. Preuzeo ga je oružnička postaja, i predala sudu. — Bari Sabarić u Rakitiju provalio je nepoznat zlikovac prozor na komori i ukrao odijela u vrijednosti od 77 K 60 fil.

Ciganima je zabranjeno držanje pasa. Upravni odbor županije zagrebačke začrano je pod globom od 100 K ciganima i osobama pod redarstvenim nadzorom držanje pasa. Uslijed pasa, što su lajali pred svakim ciganskim šatorom nije bilo moguće redarstvenim organima nadzirati valjano cigane. Ti psi, čim se tko približio šatoru počeli su bijesnim lavežem upozoravati cigane, koji su dobili vremena, da za dobe osiguraju zločince i ukradene stvari. Osim toga je iskustvom dokazano, da su ciganski psi uopće zločudni, navaljuju na svakoga, a u najviše slučajeva su i glavni uzrok bjesnoci pasa. Ovu naredbu valja samo odobriti kao korisnu i potpuno umjesnu.

Umrli u Samoboru od 26. lipnja do 3. srpnja.

Magdalena Mihelić, udova c. kr. kančelista, 86 godina, Smidhenova ulica br. 6, od starjelosti. Asthma.

Franjo Slamar, dijete meara, učenik II. godišta, Obretnička ulica br. 12, od tebanusa.

VRAZOV PORTRET I NJEGOV SLIKAR.

Na čelu Drechslerove knjige o Stanku Vrazu, što ju je izdala "Matica Hrvatska" otisnut je u bojama pjesnikov portret, čiji je original sada svojina "Matice Hrvatske" a prije je bio po svoj prilici Ljudevita Vukotinovića, ponajboljega pjesnikova prijatelja. Za taj jedini autentični portret Vrazov se drži, da ga je g. 1841. naslikao neki Lerois, slikar, o kojem po sudu Drechslerovu nitko ne zna ništa.

Možda će ovih par redaka osvijetliti ponešto osobu Vrazova slikara. Po priponjedanju našega sugrađanina g. Fr. Reizera st. doveo je Vraz g. 1841. u Samobor, mladoga Slovence slikara Stroy-a, kojega preporučivalo svojim imućnjim znancima i prijateljima za slikanje portreta. Taj je Stroy slikao i djeda i oca g. Reizera st., a jedan se portret od Stroyeve ruke nalazi i kod gdje. Ane pl. Sulyok. Svi ovi portreti jasno su signirani sa: Stroy fec. 1841. — Aranžma tih portreta, boje, tehnika i karakteristična žučkasto-zelenasta pozadina posve je ista kao i na Vrazovoj slici, pak je veoma vjerovatno, da i ta slika potječe od Stroyeve ruke. Ne da se vjerovati, da je Vraza u isto vrijeme dok je on po Hrvatskoj preporučao Stroya, slikao Lerois, nego će biti da je ovo potonje ime pročitano tako uslijed oštećenja, a možda i naknadnoga popravka Stroyeva potpisa.

Je li i Stroy tako nepoznat kao Lerois ne znamo. Bilo bi svakako vrijedno potražiti trag tome izvrsnome slovenskome portretistu pod ovim vjerovatno pravim imenom.

F. H.

PROSVJETA.

Nova drama Franu Hrčiću. Naš sugrađanin i hrvatski dramatičar, Fran Hrčić, napisao je novu dramu u 4 čina pod natpisom "Velika žrtva". Kako doznajemo iz prvih književnih krugova, drama je ova izvršno uspjela.

Društvene vijesti.

Obrtničko-radničko društvo "Napredak" imalo je na Petrovo i Pavlovo uobičajenu proslavu godišnjice posveću svoga barjaka. U pol 12 sati prisustvovalo je društvo sv. misi u samostanu, a poslije podne je imalo u Anin-perivoju uspjetu zabavu.

Dobrov. vatrogasnog društva pristupili su kao novi članovi Antun Marvar, Vjekoslav Skiljan i Rikard Uršić.

Odgovorni urednik: dr. Mijo Juratović.

Stan sastojec od 2 velike sobe, kuhinje i drvarnice, prizemni, trazi se od 1. listopada za stalnog stanara. — Prijaviti gdje. Akurti u kući gdje. Pejnik.

Javna zahvala.

Svemu vrlo cijenjenomu građanstvu, koje je našu neprežaljenu majku, babu odnosno punicu

Magdalenu Mihelić

sproveo do vječnoga počinka budi ovim izrečena naša najusrdnija hvala. Napose zahvaljujemo g. dru. Juratoviću, koji joj je za njene bolesti požrtvovno pružao pomoć, gospodji Katarini Kazić, koja je za pokojnicu dobrohotno ustupila mesta u svojoj obiteljskoj grobnici, te gospodjama Josipi Vanić u Krapini i Lauri Vakerl u Sv. Križu-Začretju, koje su nežaleći daljine puta pohrile na sprovod svoje nekadašnje stare susjede. Svima još jednom naša zahvala, a od Boga obilna plaća.

Tugujuća rodbina.

Rendes-vous Samoboraca u Zagrebu.

Svratište k „Lovačkom rogu.“

Nošo i krasno uredjene sobe s električnom rasvjetom. Elegantna restauracija. Izvrsna kuhinja, dobro vino i pivo, brza i točna posluga. Cijene umjerene.

M. Pilaj, svratištar.

Chinoferrin okrepljuće sredstvo za slabe i nemoćne, te bolesne na želudcu. Boca od pol litre K 2:40.

Dr. Milana Bišćana probavni prašak za želudac. Cijena kutiji 1 K.

Samoborska vinovica za jačanje mišića i odstranjenja utomljennosti. Kod trganja i protiv glavobolji. — Cijena boci 1 K.

Balsam protiv kurjim očima Sigurno sredstvo. Cijena boci 1 K.

Švedske kapi. Staro i prokušano sredstvo proti bolesti želudca i pomanjkanju teku. Boce po 1 K i K 1:60.

Samoborske pilule za čišćenje. Kutija K 1:20.

Praška za zube sve vrsti. Najfinije kefice za zube. Parfuma i sapuna samo najfinije vrste. Razne medicinske specialitete i chirurgičke sprave. Mineralne vode uvijek svježe punjene dobivaju se u

Ijekarni Mirka Kleščića u Samoboru.

Poglavarstvo slob. i kr. pov. trgovišta Samobor.

Br. 2148.-III.-1910. Samobor, 24. lipnja 1910

OGLAS.

Popis težadbenih promjena u zemljišnom posjedu porezne općine Samobor, — nakon što je po katastralnom izaslaniku ispit. i stanje stvari na licu mješta konstatovato, — izložen je počevši od danas za vrijeme od 30 dana to jest do uključivo 24. srpnja t. g. svakome na javni uvid u uredskim prostorijama gornjeg poglavarstva.

Možebitni prigovor: proti razredu ili težadbenoj vrsti pojedinih čestica imadu se za vrijeme uredovnih sati u gornjem roku tim sigurnije usmeno ili pismeno podnijeti, — jer se na opotrage podnešene poslije opotražnog roka nikakov obzir ne će uzeti.

Načelnik:
u z. Vuković.

Prvi Samoborski umjetni mlin na cigre s valcima

i tvornica ječmenove kaše.

Izradjuje najfinije pšenično brašno i ječmenovu kašu uz najfinije cijene, te se preporučuje cijenjenom općinstvu Samobora i okoline.

Andro Nagode, Samobor.

Razglednice samoborske te razne druge, kao umjetničke, razni vidici, ruže, ljubovne, čestitke, djeca itd. — dohiju se najjeftinije u papirnici S. Šeka, Trg Leop. Salvatora.

• 5500 •

svjedodžbi od liječnika i privat. potvrđuju, da

KAI SER-ove

prane karamele sa tri omorike najuspješn. otstranjuju

Kašelj

promuklost, služavost, katar i kašalj hričavac

Omot 20 i 40 fil., svežan 60 fil.

Dobiva se kod
MIRKA KLEŠČIĆA
lijekarnika u Samoboru.

Odlikovan: Kristo 1902, Zagreb 1906.

Utemeljeno god. 1872.

Najstarija trgovina mještovite robe na veliko i na malo

E. Presečki u Samoboru

preporučuje za nadošlu sezonu gg. vinogradarima i gospodarima svoj najveći izbor

peronospora štrcaljke

kompletne i sve k ovim pripadajuće dijelove posebno.

Puhaljke za sumpor najsolidnije gradjene.

Noževe i gumije za cijepiti.

Prave aussiške galice, sumpora I. vrste, dvostruko rafinovanog, rafije (like) bijele široke. Nadalje kosa, srpova i brusnih kamena najbolje vrste.

Škare za vinograde i voćke.

Preporuča se sl. p. n. općinstvu za točnu i solidnu izradbu svih tiskarskih radnja, a napose veleć. gg. svećenicima, župnim uredima, gg. učiteljima, kotarskim, općinskim i privatnim uredima, štadionicama, bankama, trgovcima, obrtnicima, gospodaricom itd. za izradbu tiskanica, listovnih papira, računa, omota, memoranda, opomena, posjetnica, zaručnih i vjenčanih karta, osmrtnica itd. itd.

SAMOBORSKA TISKARA

I PAPIRNICA

SLAVKO ŠEK

Samobor,

TRG NADVOJ. LEOPOLDA SALVATORA.

Preporuča se sl. p. n. općinstvu za točnu i solidnu izradbu svih tiskarskih radnja, a napose veleć. gg. svećenicima, župnim uredima, gg. učiteljima, kotarskim, općinskim i privatnim uredima, štadionicama, bankama, trgovcima, obrtnicima, gospodaricom itd. za izradbu tiskanica, listovnih papira, računa, omota, memoranda, opomena, posjetnica, zaručnih i vjenčanih karta, osmrtnica itd. itd.

Prodaja papira uz tvorničke cijene na malo i veliko.

Listovnog papira u omotima i u skatušnjama, prijavljivateljima, školskih i trgovackih knjiga, koledara te viso-risadeg materijala.

Cijene vrlo umjerene.

KNJIŽEVNI PRILOG „SAMOBORSKOG LISTA“

U SLAVU

100-GODIŠNICE VRAZOVOG RODJENJA

U SAMOBORU 3. SRPNJA 1910.

JULIJANA (LJUBICA) CANTILY.

JOSIP MILAKOVIĆ — SARAJEVO: NA GROBU VRAZOVE LJUBICE.

Usamljeni grobak. Jedna ruža svela.
A oko nje hršjan. Latice se rune
I padaju dolje i mirisom pune
Tvoj krevetak mili kraj puteljka bijela.

I danas sam ogje. Čisto hranili tjele
Minulo je davno od tog sretnog doba
I danas sam ogje. O što givno cvjeta

Tu sam kao dječak — vedra jošte čela —
Tako jednom stao. — I čežnje mi pune
Pitale se oči, ko tu dolje trune?
Taj tihani grobak! A pun milih pčela!

Opšt ona ruža! A hršjan vrh groba
I danas je grli. — Tu Ljubica spava — —
Što biljiše slavulj! — Stanko! Slava, slava!

FRAN HRČIĆ — SAMOBOR: O STANKU VRAZU.

Prigodom stogodišnjice njegova rođenja (30. VI. 1810.)

Duboki i teški san spustio se na oči pre daka naših na koncu 18. i na početku 19. vijeka. Sva prošlost naša kulturna i politička, prestala je živjeti u svijesti naroda našega. Zaboravljena je bila naša stara književnost dubrovačka i dalmatinska, koja nas dobrokad je nikla, dizaše u red prvih naroda Europe. Zaboravljena junaštva dje dova naših, štorno nam pribaviše časni, a po naš tako sudbonosni naslov „predzida Kršćanstva.“ Narod naš, potisnut od plemstva, nije niti živio duševnim životom, a ne imajući nikakvih političkih prava nije ni odlaživao svojom sudbinom. Plemstvo u strahu da mu novi duh, koji se poslije francuske revolucije počeo orijaškim koracima približavati, ne oduzme stare povlasti i pravice, izgubilo je svaki politički pogled. Samo ta sačuva svoja prava, predalo nas je ono posve u ruke Madžara, koji su baš tada počeli učinim načinom podavati svemu do čega su došli svoj narodni karakter.

I tako bi prošlost naša i budućnost, što nam se spremiše, bila veoma neizvjesna, da nam duh novoga vremena, duh slobode i bratstva narodâ, koji poput trublje sudnjega dana i mrtvace dozivaše k životu, ne dade šačicu ljudi, koji stvar naroda hrvatskoga učimše stvari svojom, te nam u divskoj borbi pod imenom ilirskim spašiše sve ono, što danas jesmo i čim se ponosimo.

Jedan od onih, koji se rano probudiše i na čija je leda usud naprlio tešku i zahvalnu zadaću u našem preporodu, bijaše Stank Vraz.

Roden na Malome Stajeru, na domaku našega ubavoga Zagorja, nosio je već od djetinstva svoga jednaku ljubav za pitomim brežuljcima svoje domaje kao i za krajem, odakle mu je izlazio sunce. Ali više negoli tu, kašnje u „Dulabijama“ tako davnio opjevanu grudu zemlje, ljubio je on narod svoj, koji bijaše tako jednak, tako uspavan i bijedan s ove i one strane Sutle. I kad mu se kašnje kao gradačkome daku proširilo duševno obzorje, kad je ugledao sjajan primjer naprednije slavenske braće i došao do spoznaja, da nema „veličanstvenijega prizora na svijetu nego što je duhovno razviće jednoga naroda“ — bijaše odredena i njegova sudbina. Ovoj spoznaji, koja je ispunila cijelo njegovo biće, žrtvovao je sve: žrtvovao joj je svoje nauke, svoj gradanski položaj, svoju ljubav, — da se uzmognе sav posvetiti toj jedinoj misli, preporodu naroda svoga.

I uzevši križ književnički na svoja leda, upravio je prvi svoj korak k užoj svojoj slovenskoj braći u Ljubljani. Ali tuj oko velikoga pjesnika Prešernu sve spavaše neprohodnim snom. Vrazov glas, mnogo puta podignut i optovan, bijaše glas vapećega u pustoši. Ali preporodna misao u Vrazu ipak ne klonu. Tamo preko Sutle sabrala se oko Gaja četica mladih hrvatskih rodoljuba, koji se upravo spremaju, da našu svomu navijeste dan. U tome kolu ljudi istih misti i osjećaja i jednako žarke ljubavi za narod, vrlo se rano našao i Vraz — „ilir iz Štajera.“ U tome kolu brzo se udomačio i brzo stekao vidno mjesto prvaka među onima, koji su vodili brigu o duševnom našem preporodu.

Književni svoj rad započeo je Vraz sabiranjem narodnih pjesama svoga rodnog kraja. Narodna je pjesma bila kroz stoljeća jedina iskra pod pepelom, jedini plamsaj života u općem mrtvili. Na tome temelju, kojega nisu mogla uništiti ni stojeća, trebalo je sagraditi zgru u naše umjetne poezije. Čitav svoj život radio je Vraz na ostvarenju ove svoje miljenice — misli, a taj je njegov rad donio još i drugi ne manje važan plod. Sabiranje narodnih pjesama dovelo Vraza u uski doticaj s narodom i s inteligencijom. Syuda se diže i čuje njegov glas, i preporodna misao stiće u njemu jednoga od naj-

većih svojih pobornika, jednoga od najuspješnijih svojih propovednika.

Doskora počeće Vraz javljati i samostalnim plodovima svoga pera, po kojima je postao ne samo prvi, nego i najbolji lirik preporodnoga doba. Nakon nekolikih pokusa počeo je on kiti „Dan cu ilirsku“ svoju: neumrlim „Dulabijama“, u kojima je objevo svoje dvije idealne ljube, našu Samoborku Ljubicu Cantiliyevu i svoju slovensku domovinu, odužujući se tako majci Sloveniji, koja ga je rodila, i Hrvatskoj, koja ga je tako toplo privimula na svoje grude.

Od kolikoga je zamašaja po naš preporod bila Vrazova poezija (sakupljena osim u „Dulabijama“ još u zbirkama „Glasi iz dubrave žerovinske“ i „Gusce i tambura“) dokazuje najbolje to, što su njegove pjesme, osobito „Dulabije“, postale doskora nesamozavrsni ostatim pjevnicama preporodne dobe, ne i najmlađim „...om mladeži“, osobito pak ženskoga svijeta. Sto su muževima preporoda bile budnice „Još Hrvatska nij propala“ i „Nek se hrusti šaka mala,“ to su gospodama i djevojkama onoga doba na svoj način bile Vrazove „Dulabije“. Mnoga se i mnoga suza ganuća prolila nad ovim biserjem Stankove pjesničke duše. Mnogo zrnce domovinske ljubavi usadio se duboko u uježna srca i donašao obilna rođa još i onda, kad je već davno nestalo zanosa ilirskih davorija.

Ali nesamo na polju poezije nego i na mnogome drugome, do tada posve neobradenome polju književnoga rada bio je na Vrazu da uzore prvu braždu. Kritički časopis „Kolo“, što ga je Vraz već u zrelijim danima preporoda osnovao zajedno s Rakovcem i Vukotinovicem, može se nazvati u mnogome pogledu prvim rasadnikom naše kulture. Prvi put se tu susrećemo s kritikom književnom i naučnom. Vraz ovdje prvi put ocjenjuje stari našu literaturu dubrovačku i na pravu mjeru dovada njezin upliv na poeziju naših preporoditelja. Prvi put kritički promatra on i samu našu preporodnu književnost želeći tako podči njezinu umutarnju vrijednost. Prvi se put u „Kolu“ susrećemo s člancima iz područja prava, folkloristike i slavenske mitologije. U „Kolu“ nas je Vraz upoznavao s kulturnim nastojanjima ostale slavenske braće, kao što je u časopisima slavenskim, češkim i poljskim upoznavao ostale Slavene s našom književnošću i kulturom.

Uz nemo li k svemu tomu još ogromnu korespondenciju, što ju je Vraz u stvari našega preporoda vodio s gotovo svim znamenitim muževima tadašnjega Slavenstva i s velikom množinom svojih prijatelja u domovini, uvažimo li da je uza sve to bio i naš prvi i ponajbolji satirik, šibajući ostrom satironom nesamozimešne zubluge tadašnjega madžaronstva, noga i političke i književne nasiranosti svojih ilirskih sumišljenika, bit će nam jasno kakav je ogromnu silu imao naš narod u Stanku Vrazu u jednom od najvažnijih časova svoga opstanka. Shvatimo li hrvatski preporod u 30-tim i 40-tim godinama prošloga stoljeća kao ono, što jest, kaštem svemu našemu kulturnom i političkom životu, shvatit ćemo hasnu spomen, što ju je narod hrvatski izkazivao uvek, a izkazuje ju i sad prigodom stogodišnjice rođenja ovome velikome sinu bratske nam Slovenije.

Pridružujući se i mi ovoj narodnoj stavi, ne možemo a da posebice ne istaknemo Vrazove sveze sa Samoborom, gdje je bio čest i rado priman gost. Te su sveze rodile u Vrazu najdublji posjeće domovinske ljubavi osjećaj, a tome osjećaju — idealnoj ljubavi prema samoborskog krasotici Ljubici Cantiliyevoj. — Inademo zahvaliti najlepše Vrazovo pjesničko djelo „Dulabije“.

Samobor je u preporodno vrijeme bio jedno od važnih stječišta ilirizma. Tu su se u gostoljubivoj kući prvoga ilirskoga glazbenika Ferde Livadića često kupljali princi našega preporoda. Gaj se natazio ovdje kao kod kuće Lisinski je ovdje svomu starijemu drugu izvodio prve plodove svoje

bogodane muze. A dolazili su ovamo i Drašković, ban Jelačić, Preradović, Trnski, Kukuljević, Stoos, Rakovac, Vukotinović, Bošković i drugi.

Ovdje je u starom Viznerovom dvoru nikla prva ilirska budnica „Još Hrvatska nij propala“, koja je poput čarolije šipke budna djedove naše iz dugoga sna. Nema sumnje, da su se ovdje — na domaku Zagreba a opet izvan dohvata onih, koji su imali zadacu s nepovjerenjem pratiti rad iliraca — pretresale mnoge i važne osnove, koje su imale kašnje veliku važnost u našem preporodu.

Razumije se, da u ovome kolu nije uzmanjkao ni Vraz. Vjerovatno je dapac, da je on uz Lisinskoga bio Livadićev najmlađi gost. Bio je glazben, nadaren izvrsnim tenorom, dobar flautist i gitaraš, a tza to oduševljen za narodnu glazbu i napjeve, koje je i sam sabirao i harmonizovao. Čovjek kakav je statini Livadiću jančar u svijek dobro došao.

Kada je Vraz bio prvi put u Samoboru ne da se točno ustanoviti. Veoma je vjerovatno, da je to bio vec prigodom rođenja njegovoga boravka u Hrvatskoj g. 1833. Sigurno je, da je htijuci tom zgodom iz Hrvatske posjetiti i Kranjsku, došao samo do Mokriča. Kako tada u Mokričama nije bilo nikoga, kod koga bi se mogao zaustaviti siromašni štajerski student, držimo da uzrok, što je na putu zapao, treba tražiti u blizome Samoboru. Čini se međutim, da ovaj put tomu još nisu bile krive Ljubičine crne oči kao mnogi pat kasnije. Barem nam Vrazov prijatelj Macun pripovijeda, da je Vraz upoznao Ljubici u istom oko g. 1835, i to u Gracu kod njegova strica, uok Drechsler (St. Vraz, itd. Matice hrv.) drži vjerovatnina da se pjesnik susreo s njom u Gajevu domu u Krapini kod njene bake, majke Ljudevitu Gaju. Sigurno je, da je Vraz već g. 1835. bio zajubljen u našu Ljubicu, što razabiremo iz njegova pisma upravljenoga Gaju. Dulji saobraćaj Vrazov s Ljubicom pada u tek pod konac mjeseca ko'ovoza i početak rujna 1836. Znamo naime, da je Vraz baš pod dojmom ovoga boravka u Samoboru, otkud se vrlo teško otkinuo, spjevao prvi dio svojih „Dulabija“.

Ljubica je bila kćerka uglednoga samoborskoga trgovca i senatora Cantiliya. Po sačuvanim se slikama vidi, da je bila krasna strojna crnka, a po pripovijedanju bila je živahnoga i veselog temperamenta, dosta obrazovana i veoma duhovita. Kaogod je trgovina njezinoga oca išla primjreno, a u kući se živjelo dobro, čini se, da materijalne prilike obitelji Cantiliy nisu bile baš najsajnije. Vidimo naime, da je Ljubica kraj svih svojih odličnih svojstava u ono doba ranih udaja doživjela i svoju 25. godinu kao djevojka u roditeljskoj kući, što se imade pripisati jamačno samo materijalnim okolnostima.

Da je Vrazov saobraćaj s Ljubicom bio potpuno idealan i platoski, posvema je jasno kraj nježne, suzdržljive i gojivo ženske naravi Vrazove i kraj dobre odgoje Ljubičine. Je li pjesnik ikad mislio na ženidbu s Ljubicom, teško je danas odlučiti. Njegovoj romantičnoj duši jamačno je bolje odgovarala romantična ljubav bez materijalnih natruha, što ih sobom conosi brak. No ako je pjesnik kada i pomislio na to da Ljubici učini svojom ženom, morala ga je od toga odvratiti okolnost, što ni sam nije imao nikakova imetka, nikakove staine zaslužbe, nego je živio od vremena do vremena o suhom kruhu književničkome.

Stalno je, da Ljubičina udaja za Slavoljuba Englera g. 1837. nije iznenadija Vraza, kakogod se ga dojmila bolno i porazno. Već prije toga osudnoga časa bilo je pitanje budućnosti između Vraza i Ljubice potpuno razbistreno. Dokazuje nam to treći dio „Dulabija“, gdje pjesnik tako ganutljivo oplakuje svoj golemi gubitak, gdje ipak nema trag u taloku kakova događaja, koji je prekinuo njihovu ljubav, ni trag spečavanjima ili kletvama nevjere. Sve je čista i duboka tuga nad sudbom, koja se nije mogla

mimoči. Da je prijateljstvo između Vraza i Ljubice potrajal i dalje, vidimo i iz kasnijih listova Vrazovih Livadiću i drugim samoborskim prijateljima, u kojima histovima pjesnik uvijek pozdravlja "mili gospodu Englerku i njezinu ljubeznu djecu", kao što iz toga, što je Vraz posvetio "Dulabije" Ljubici već u vrijeme kad je ona bila udatna.

Dakle je najbliza i najbolje upućena okolina ovu ljubav također smatrala pjesničkom i idealnom, vidimo ponajbolje iz toga, što je g. 1842. Kad je Ljubica umrla, njezin otac zamolio Vrazu da spjeva par stihova za njezin grobni natpis.

Ovoj se možbi međutim Vraz nije odazvao. Njegova bol nad smrću Ljubičinom bila je prevelika a da bi se da a sapeti u ono nekoliko stihova, što ih je mogao nositi grobni spomenik. Zato je on u prekrasnom četvrtom dijelu "Dulabija", što ga je spjevao tek g. 1848 dakle već u predvečerje svoga života, podigao toj svojoj neprolaznoj ljubavi spomenik kao nijedan hrvatski pjesnik prije ni poslije njega, — spomenik, kojega ne će nestati dok se bude zahvalni narod sjećao svoga preporoditelja, nježnoga pjesnika Stanka.

Pravo je dakle, da mi, koji smo blizi susjedi Ljubičina groba, koji ga gledamo u svježem proljeću i u sniježnoj zimskoj zaharavi, koji prolazimo kraj njega u turobojini i veselim danima svojim, — slaveći danas spomen Vrazovu i na taj grobni humak stavimo cvijetak uspomene. Ispuniti ćemo tako želju onoga, koji je davno prije nas grob naš ovjenčao najljepšim cvijećem duše i srca svoga.

BOGUMIL TONI — SAMOBOR: NA LJUBIČINOM GROBU.

(O doživotnjici rođenja Stanka Vraza.)

Podjite joj grobu danas
Sjetite se drage žene,
Svi, što znate, što je ljubav
Orošene što su zjene.

Koži znate, što je čežnja,
Što sred grudi rjudskih klije,
Ljubav čista, što zaludu
Čeka sunce da je zgrije.

Podjite joj grobu danas
Zapuštenom humku jednom,
Gdje ju samrt prije reda
Pokopala rukom lednom.

Sjetite se našeg Stanka
U ganuću srca živa,
Sjetite se srca mrtva
Što pod humkom ovim sniva.

Donosite sјna cvijeća
Nek joj humak resi cijeli:
A vjenac joj sam je pjesnik
Davno dao neuveli.

U nj je svoje srce slio,
Ljubav svoju, mutne suze,
Svoje nade ponajljepše,
Što mu svijet ih kruti uze.

I kad smrt mu Ljubu ote,
Kad se zvona čula mukla,
Njegovih sa gusala
Najbolja je žica pukla.

A danas je blagdan Stankov
"Slovenskog" je slava svijeta,
Što ugleda život pjesnik
Što je ravno prošlo ljeta.

Zato danas duh će njegov
— Kada padnu tihe sjene —
Priči k ovom grobu pustom
Grobu svete uspomene.

I možda će klonut časkom
Od ljubavi i ganuća,
Spomenut se čara njenih —
Pjesme svoje nadahnuta.

Pa tu, gdje mu Ljuba sniva
Sreću njegovom najmiliji,
Ponovit će ljudske stiže
Slatkih svojih Djulabija.

Podjite joj i vi grobu
U ganuću srca živa,
Sjetite se srca mrtva
Što pod humkom ovim sniva.

Klitate joj humak danas
Neka barem cvijećem sjaje,
Kad Ljubicu narod časti
Štim i Stanku poštu daje — —

DR. LJUDEVIT ŠOLC — SAMOBOR: LJUBICI.

Ti bješe Stanku, što je danu jutro
I jutru što je rujni sunca trak,
Ti bješe Njemu, što je srni vrelo
I sivom oru, što je modri zrak.

Kroz tromi talas tugjeg menueta
I budilice kruti, gromki jek
Oglasila se radi Tebe lira
I zaljubljene tamburice zvez.

Na Tvom je čelu našo zadah jutra,
Na kosah sunca preporodnog sjaj,
U srcu narod, a u oku pjesme,
U duši mladost, a na usnah raj.

Ko hladni trepet nedosežne zvijezde
Nad njegovim žičem sjao je Tvoj lik —
Zbog Tvoga oka skiađao je pjesme
Zbog svoje pjesme posto besmrtnik.

MATE MALINAR — SAMOBOR: NACIONALNI I LJUBAVNI IDEALIZAM STANKA VRAZA.

Kad se zagledamo malo bolje i dubije
U rad Stanka Vraza, vidimo, da je
oni sinteza dvojakih elemenata: patri-
otičnog idealizma i idealizma ljubavi.

U ono vrijeme, kad je Vraz živio i
stao raditi, opazio se i provirivao tek za-
tak našeg nacionalizma, no i taj je našim
ilićima kao idealistima bio preuzak, jer su
iz patriota užih postojali "južni Slaveni" jer
je tek to široko i šire polje moglo da obuhvati
široke njihove koncepte i zamisli.

I oni su se tako opojili tim velikim
patriotičnim idejama i idealima, da im ništa
nije bilo teško, kao ni kršćanima u prvim
razvojima kršćanstva i da su svojim živim
uvjeranjem osvojili svakoga, s kojim su
sam došli u doticaj.

Na tom njihovom velikom uvjerenju
sazdala se ona lijepa zgrada, što je vidjamo
sada; mi smo nacionalno skoro sasvim sa-
moštani i izdiferensirani, te nema straha,
da ce nas tko odnaroditi; naša je literatura
jedna od bojnih na balkanskem poluostrvu;
naše se pjesništvo po našim predstavnicima:
Preradoviću, Mažuraniću, Kranjčeviću, Vidriću
i tolikim drugima može da omjeri i sa svjet-
skim produktima te ruke; naše novinstvo
dostiglo je već veliki stadij razvoja, u opće
sve duševne pojave od ono doba rastu i
množaju se lijepim evolutivnim korakom.

Djelovanje Strosmajera i ostalih po-
bornika, Jugoslavenska akademija ecc. to je
tek nastavak onih ideja i rada, u kojima je
učestvovao svom dušom Vraz i ako u po-
ljepšanoj formi.

Doba velikih idea, velikih konceptacija,
širokih zamisli i rada, kad se ništa nije dr-
žalo nemogućim, stvorilo je veliki dio na-
šega Vraza. Da je to istina svjedoče nam i
njegove patriotske pjesme, drugovanje s
Gajem i drugima, a i tolika pisma, koja je
stao svojim prijateljima, koja sva odišu
duhom i idealima onog doba. I kad ne bi
imali drugih dokumenata iz onog našeg
mladenačkog narodnog doba, po pismima
bi Vraz mogli da proniknemo u njegovu
bit.

Drugi veliki faktor, da li veći i jači od
prvoga teško je reći, u izgradnji individual-
nosti i veličine Vrazove — bila je njegova
široka, platonika i idealna Ljubav prema
ženi — a da je ta žena bila Ljubica — Sa-
moborka — ne treba mi ni spominjati.

On je o svojoj Ljubici samo maštalo i
sanjario i ni tručka materijalizma nije bilo
u tom maštanju. Njega su oči, pogledi i
Ljubica uopće opozili, zarobili i prikovali i
on je samo te oči i te poglede video i gledao
na svim utrenicima svoga života.

No Vrazova ljubav nije bila ljubav
momenta, časovitih raspoloženja i prospasnih
hrova, ta je ljubav bila njegov drugi ja i
ona je bila njemu isto tako potrebna kao
nacionalni idealizam ili kao njegov tjelesni
integritet, ako je htio i mogao da postane
velik i slavan.

Da je ta Vrazova ljubav bila ljubav
svoje vrsti — znamo predobro svi. Nje-
gova Ljubica nije bila nikada
njegova, ona se našla u vijek u nekoj
distanci od njega. Baš taj momenat, ta
distanca, baš to je temeljna i najznačajnija
točka u toj ljubavi — ona je odlučna za
sav njegov hrvatski rad i ona je činila, da je
nicalo ispod pera Vraza dragocjeno biserje
u formi malih pjesmica — a pod imenom
skupnog Djulabija.

Pa i onaj motto u drugom dijelu
Djulabija:

"Plije voda, plije,
po kamenju bući,
tko uzdisat nezna,
ljubav ga nauči."

govori nam najbjelodanije o tome.

Vraz se nad Ljubicom nije razočarao — jer je nije vido u svim momentima ži-
vota, ona je njemu bila i ostala u vijek ona-
kva, kakva je bila, kad se prvi put u nju
zaljubio — jer idealom može da bude slična
i zagötka.

Ona je bila i ostala materijalizirana
forma njegovog sveukupnog idealizma, u
njoj je on najbolje vido zasnovani kip svoje
maštice, kip, koji Ljubica nije mogla, ni značila
ni htjela porušiti i narušiti, a što se ipak
prečesto u zajedničkom životu s idealima
događa.

Davno već prije desio se isti slučaj s
velikom Petrarkom u Italiji, koji je pro-
dočio velebnim pjesmama svoju Lauru,
premda ga ona ni voljela nije, premda je
pošla zamuš za drugoga i premda ju je
Petrarka tek vrlo rijetko vidjao. No sve to
— na vlas jednakako kao u našega Vraza —
i bilo je odlično, te se danas Italija dići
s Petrarkom kao s jednim od svojih najve-
ćih ljudi.

Te nam momente riše frapantno i
Wilde u svome "Dorianu Grey", gdje je
bilo idealizma samo dotle, dok je postajala
stanovita distanca između pjesnika i pred-
meta ljubavi.

Pa i naš Vjenceslav Novak u svojem
djelu "Dva svijeta" prikazuje u tragici taj
odnos idealizma i realnosti, gdje realnost
utječa idealizam i gdje umjetnik propada,
jer je on prestao živjeti, kad je porušen
onaj svijet, koji si on bio u maštici stvorio i
koji je materijalizirao u ženi, koja nije toga
bila vrijedna.

I Heine, taj najproslavljeniji poeta
Njemačke imade mnogo sličnog i u životu i
u svojim djelima s našim Stankom Vrazom.

Tako bi mogao nanizavati bezbroj
primjera i fakata, koji bi u vijek i samo pot-
vrđivali važnost one distance — udaljenosti
pjesnika od predmeta svoje ljubavi.

Vraz istina nije doživio ispunjenja ni
jednog idealja — ni slobodu i ujedinjenje
domovine, ni to, da bude Ljubica njegova.

On je kao čovjek patio i stra-
dao, ali je kao pjesnik uživao i dizao
se sve više i više pred očima svojih savre-
menika.

Mi koji iz daljine gledamo na sva ta
fakta prošlosti, samo s veseljem moramo da
konstatiramo činjenicu, da je Ljubica bila
dorasta biti onim, što je i pjesnik bio —
idealom, koji hoće da i ostane ideal.

Ona je i to i ostala — ona je prema
tome pridonjela veliki dio slavi i veličini
Vraza, pa mogu da kliknem:

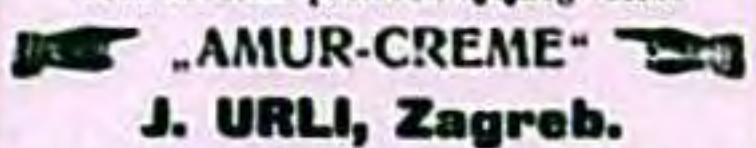
"Slava vrijednom idealu Vraza — slava
patniku - čovjeku i proslavljenom pjesniku
— Vrazu!"

5% u korist naše djece.
„Amur-Creme“

Preporuča se kao najbolje i najtinije sjajno laštilo sadašnjosti za cipele (box-kalf i ševo). Isto ne kvari kožu, ne otpusta boju, ne propusti mokrinu, daje najljepši sjaj, te čini obuću mekanom i trajnom.

Cuvajte se patvorina, koje kvare obuću. Tražite izrično „AMUR-CREME“ isto se dobiva u svim boljim trgovinama

Prvi hrvatski proizvod sjajnog laštila

J. URLI, Zagreb.

Dobiva se u Samoboru u trgovini kožom
JANKA FILIPCA SIN.

K SVOME SVOJ
LOZINKOM NAM BUDI,
TADA ĆEMO ISTOM
BIT POTPUNI LJUDI.

Preporučujem se sl. gradjanstvu
sa veleštovanjem

Ivan Geček.

Roba svježa, cijene umjerene!

Preporučujem osobito veleć. gg. ljetovišnim gostima i izletnicima: sira, sardina, slanine, razne vrste kobasica, salatada, prve vrste hrvatske salame, domaće masti, svaki dan svježa

kuhana butina

cokolade, kave, pravog ruskog čaja, bombona i sve vrste specerajske robe. — Veliki izbor svih vrsta

razglednica Samobora i okoline.

Zajamčeno čisti i naravni

malinov sok i limunada

u boćicama i na čase sa soda vodom.

Sa štovanjem

V. Matota

sada Rambergova ulica br. 4

Najljepše

Kambrike, delene, zefire

kao što i lijepi ljetne štofove svake vrste i uz najumjerene cijene prodaje

L. Rosenberger

trgovina manufaktурне robe
Samobor, glavni trg.

Krojačka radionica

**Vjekosl. Sirovice
u Samoboru**

Preporučuje se sl. gradjanstvu za solidnu izradbu odijela po najmodernijem kroju, iz najboljih engleskih tkanina uz vrlo povoljne cijene.

MAVRO NEUMANN

(Fil. Jurčića nasljednik)
trgovina koža u Samoboru.

Preporučuje svoje skladište
svakovrsne kože,
najfinije laštilo za box, chevro, lak-cipele
pete od gume svake veličine,
te svakovrsne postolarske i čizmarske
potrepštine i alat.

Vlastiti proizvod gornjih dijelova.

Umjerene cijene.

Brza i solidna podvorba.

DOMAĆICE!

Želite li biti jeftino, brzo i točno podvorene, to se izvolite potruditi u mojoj trgovini, gdje ćete naći uvijek na skladisu: Najfinije francesko ulje bez mirisa, banatsko brašno, fine kave, čaja, grožđjica, badema, malinov sok (Himbeersaft) kao i svu ostalu specerajsku robu. K tome preporučujem limeno, emailovano i drveno **kuhinjsko posudje** uz znatno snižene cijene.

Sa štovanjem

M. ŠKAREK.

**EDUARD PRESEČKI
TRGOVINA I PEKARNA, SAMOBOR.**

**Samoborska
cementna industrija**

Preporučuje sl. općinstvu svoje bogato skladište sve vrsti cementne robe, kao cementne cijevi u svim veličinama za kanalizaciju, mostove itd. — Nadgrobne spomenike, blokove za zidanje, crijev za pokrivanje krovova u svim bojama. — Stube po mjeri i nacrtu izrađuju se točno, brzo i uz najjeftiniju cijenu.

Roba dobra, podvorba solidna, cijene umjerene!

S veleštovanjem
Samoborska cementna industrija.